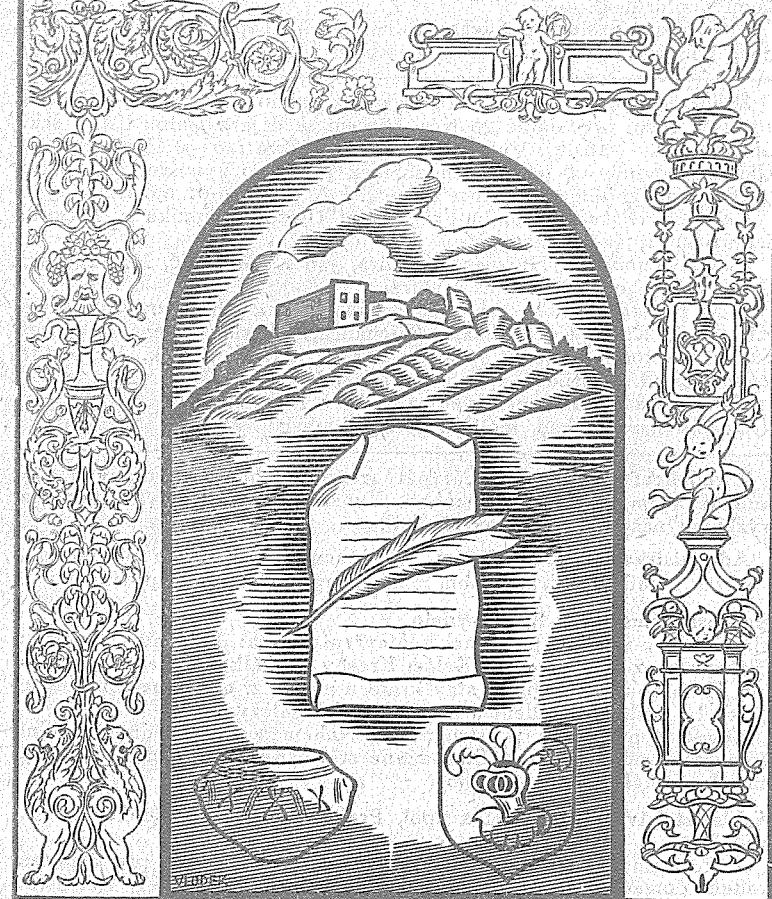

ZÁHORSKÁ KRONIKA

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří, Poběčí a Oderských hor.

Ročník XXV.

Květen 1948.

Číslo 9—10.

Vychází každý měsíc mimo prázdniny v Hranicích. — Odpovědný zástupce listu Antonín Frel v Dolním Újezdě u Lipníka n. Bečvou. Nákladem Okresní osvětové rady v Hranicích. — Tiskem knihtiskárny Jar. Strojila v Přerově.

Obsah 9. a 10. čísla: Florian Zapletal; Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě. — Antonín Brnák; Staré rodové držby usedlostí ve Spálově po přeslici. — Josef Dietl; Vývoj přírodních uhlíčitých lázní Teplice n. B. —

Vlastivědná besídka mládeže: Uhličité lázně Teplice n. B. — Zvláštnosti zbrašovských aragonitových jeskyní u Hranic. (Dokončení.)

Záhorská kronika vychází každý měsíc mimo prázdniny. — Ročně 10 čísel, roční předplatné 30 Kčs. Placení se děje složními lístky šek. úřadu č. M. - 116.900. Vydává Okresní osvětová rada v Hranicích. — Užívání novinových poštovních známek povoleno výnosem ředitelství pošt v Brně ze dne 7. prosince 1946, č. I A - 4-2370-0: 146.212.

Vedoucí redakce: Antonín Frel, Dolní Újezd u Lipníka n. Bečvou, jemuž budete též zasílány příspěvky.

Redakční sbor: B. Hajzner, B. Indra, Jan Krumplovič, M. Skácelík, Dr. Jos. Stojan a Dr. Bohuš Vybíral.

Sírší redakční kruh: Antonín Brnák, Frant. Dumbrovský, Marie Ebnerová, Karel Koch, Frant. Michalica, Jaroslav Očenášek, Josef Skříčil, Antonín Souček, Jaroslav Stranc, Frant. Sustek, Dr. Artur Závodský, O. Zbořilová a Boh. Zdráhala.

Administrace: Okresní osvětová rada v Hranicích.
Obálku navrhl akad. malíř a sochař Ladislav Vlodek.

Z redakce: Končíme dvacátýpátý ročník Záhorské kroniky a děkujeme všem, kdo nám pomáhal. Vynasnažíme se ve vlastivědném výzkumu našeho kraje pokračovati.

Administrace připomíná těm, kteří nemají vyrovnané předplatné, aby tak učinili ihned, abychom mohli i my dostatí svým povinnostem.

Krajinské museum v Kelči vydalo vlastivědnou studijní publikaci k otevření musea: Jaroslav Očenášek: Historie starobylého města Kelče, Kresby a obálka od Jar. Očenáška jun. Z obsahu: Geologický stav kraje a nálezy z oboru paleontologie, Doklady lidského osidlení a archeologické nálezy.

Uvedená publikace je stručným výtahem z vlastivědné studijní monografie pod názvem: »Starodávné město Kelč s okolím v dějinách národa českého a slovanského.«

Nakladatelství F. Strnadel a spol., Praha I, ul. Eli. Krásnohorské 12, vydalo:

A. Kožmínová s redakčním kruhem: Rady a pokyny pro úsporné vedení domácnosti. Je v ní podáno vše pro hospodyňky, z vlastní praxe autorky, i co bylo možno z nejlepších pramenů získati. Cena brož. Kčs 86.—.

Nakladatelství Brázda, Praha II, tř. Jana Opletala 3: vydalo ve sbírce Zemědělské aktuality, jako svazek 17.: Em. Janský: Pamětní knihy našeho venkova s jmenným a věcným ukazatelem. Cena Kčs 10.—.

Starý písmák Rudolf Dočkal ve Velkém Meziříčí vydal:

Sesté kronikářské KUKÁTKO Velkomezeříčské — poslední. Cena Kčs 54.—. Kronikářům a milovníkům historie doporučujeme všech 6 knih Kukátka. Autor je bývalý knihkupec.

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří, Pobečví a Oderských hor.

Ročník XXV.

Květen 1948.

Cílo 9. a 10.

Florian Zapletal:

Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě.

Jetřich byl syn Václava staršího Podstatského z Prusinovic, který byl třikrát ženat, po prvé s manželkou z rodu Baršských, po druhé s Annou Krčmovnou, po třetí s Bohunkou z Víckova, dcerou Přemka z Víckova.

Z prvního manželství vzešly dcery Johanka, která se vdala za Jakuba Vojsku z Bogdunčovic, a Kateřina, manželka Václava Doubravy, vlastního bratra olomouckého biskupa.

Z druhého manželství byli synové Václav, Hynek, Jetřich a Aleš a tři dcery, Mandalena, která zemřela v mladém věku, Alena, žena Jana Žernovského na Skaličce u Hranic, Žofie, žena Václava Janauera.

S třetí manželkou Bohunkou z Víckova měl Václav syna Přemka, který umřel v mladosti, a dceru Kateřinu, provdanou nejprve za Hanuše Petřvaldského z Petřvaldu, potom za Jaroslava Skrbenského z Hříště.

Erby Jakuba staršího Vojsky z Bogdunčovic a na Količíně u Holešova a jeho ženy Johanky Podstatské z Prusinovic jsou zazděny dosud nade dveřmi, kterými se vchází ze dvora do hospodářské budovy při zámku v Lipníku (o nich Záhorská kronika XIV, 73).

Václav starší Podstatský, Jetřichův otec, zemřel r. 1557 a byl pochován v potštátském kostele.

R. 1563 žádal Jetřich u zemského soudu, aby byl uznán zletilým, a aby mu byl postoupen otcovský statek, což se také stalo.

Jetřich nato držel Količín u Holešova, starý statek rodu Podstatských, také jeho otce Václava, a sídlil na tamní tvrzi. Byl náruživým lovčem a pro myslivost na gruntech olomouckého biskupství dostal se do sporu s olomouckým biskupem Vilémem Prusinovským z Víckova, jak se o tom dovidáme r. 1568 a 1569, kdy količínská vrchnost je zvána Jetřichem Podstatským z Prusinovic a na Količíně.

Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Količíně uvádí se jako rukojmí ve správním lístě na statky Kvasice a Tlumáčov, které byly 24. června r. 1571 vloženy do desk olomouckých Kašparovi Viškotovi z Vodník, přišlému ze Slezska, kde byl soudcem v knížetství ratiborském.

Ale r. 1575 intabuloval Jetřich statek Količín svému švagrovi Jakubu staršímu Vojskovi z Bogdunčovic, manželu Johanky, nevlastní Jetřichovy sestry, úředníku na hradě Helfensteině v Pobečví.

Jetřichovou ženou byla Anna Bělská z Bělé. Měl s ní dva syny, Václava, který zemřel v dětství, a syna neznámého jména, který zemřel bez křtu. Dcera Anna provdala se za Jana Brabantského z Chobřan.

R. 1574 zapsal Jetřich své ženě Anně 5000 zlatých věna na Rudoltovicích a na Zigarticích severně od Potštátu.

Jetřich Podstatský z Prusinovic na Potštátě připomíná se r. 1579. Listem, daným a psaným na Potštátě v pondělí den sv. Jiří 23. dubna r. 1582, dal Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě, pravý dědic, pán a držitel Potštátu a vsi pusté k němu přináležité, která Heřmansko (nyní Heřmánky) slove, svým poddaným potštátským za roční plat pozemky jmenované pusté vsi a jiná obdarování. Vzpomíná při tom Václava staršího Podstatského, otce svého dobré paměti, a nebožtíka Alše Podstatského, svého bratra, pochovaného v Podštátě r. 1581 před Květnou nedělí a zemřelého bez potomků. Při tom vypočítává Jetřich podrobně, kde která louka a role pusté vsi Heřmanska leží, kdo je drží a jaký plat má vydávat. Místopisné názvosloví je české: Černěnská cesta, u Blízny, Boškovská louka, louka nad horním rybníkem, pod Vejhonem, rybník veliký heřmanský, Milovanská mez, Lány u Potštátu atd. Také vlastní jména potštátských měšťanů jsou až na malé výjimky česká. Uvádí se také mezi jiným, že ke gruntu, který vystavěl kněz Martin, drží se role a loučka u Černěnské cesty. Připomíná se parkan, kterým se hradí nyní obora, vnově ustavená, pastvisko nad Šlejfernami, mlýn, který slove Pušmyl, chaloupky aneb domečky na obci při městě Potštátě, z kterých se k obci plat dává, vystavěné, pivo opavské, které mohli Potštáští svobodně šenkovat na obec po dva trhy vlnné, v Potštátě držované, o posvícení, konaném v Potštátě při času sv. Bartolomeje, vystavování piv z Potštátu do vesnic k Potštátu náležitých (Rudoltovice, Zigartice, Milovany, Boškov, Kovářov, Lány), pivovar měšťanský a panský.

K tomuto listu a obdarování přivěsil svou pečeť Jetřich Podstatský, Jan mladší ze Žerotína a na Hranicích, vladyska Jan Horecký z Horky a na Střílném, místodržící nejvyššího písářství markrabství Moravského a Jetřich Žernovský ze Žernové a na Skaličce.

V kriminální agendě olomouckého práva setkáváme se s Jetřichem Podstatským na Potštátě 11. května r. 1590.

Se svou ženou Annou Bělskou z Bělé koupil Jetřich Podstatský Velké Lesinky (nynější Lazníky) u Lipníka, podle kterých se také psal.

Urozený vladyska pan Jetřich starší Podstatský z Prusinovic na Potštátě a Velkejch Lesinkách přivěsil svou pečeť k listu Jiřího Bruntálského z Vrbna a na Helfenštejně, danému a psanému v Lipníku v pátek po památce sv. Václava (30. září) r. 1597.

O svatotíkrálovém zemském soudu v Olomouci r. 1598 byl v zemských deskách po jich otevření čten mezi jinými také vklad smlouvy o Lesinky mezi Flüglem a panem Jetřichem Podstatským.

Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě uvádí se v trhové smlouvě, dané a psané v Olomouci 27. dubna roku 1593, o hrad Helfenštejn, město Lipník a příslušné vsi mezi Petrem Vokem z Rožemberka a jeho ženou Kateřinou z Luhanic a mezi Hynekem starším Bruntálským z Vrbna a na Bruntálu a Koldštejně, hejtmanem markrabství Moravského. Toto panství sousedilo se statkem potštátským mezi Slavkovem a Boškovem. Ves Slavkov patřila k panství hradu Helfenštejna, ves Boškov k Potštátu. V trhové smlouvě se praví, že hranice byla vnově na stromech kříži a jiným hraničním znamením vycejchována a znamenána až nad potok Bliznu (Bleiszbach) a k hranicím a mezím černěnským (ves Čermná).

Listem ze dne 6. ledna r. 1594 daroval zemský hejtman Hynek starší Bruntálský z Vrbna lipenské obci správu farního kostela i fary ve městě, ale s podmírkou, že budou tam dosazovati pouze kněží augšpurského vyznání (luterány). K listu přivěsil svou pečeť také urozený vladyska pan Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě.

Téhož dne a roku zpečetil Jetřich list zemského hejtmana Hynka z Vrbna, v němž Hynek potvrdil Lipenským dřívější jejich nadání a svobody.

Jiří Bruntálský z Vrbna a na Helfenštejně potvrdil listem ze dne 13. prosince r. 1597 lipenským židům dřívější obda-

rování a list zpečetil i urozený vladyka pan Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě.

Urozený a statečný rytíř pan Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě seděl také v zemském soudu markrabství Moravského. Mezi zemskými soudci uvádí jej ve svém »Zrcadle« Paprocký r. 1593. Do záhlaví kapitoly o erbě a rodu Podstatských z Prusinovic zařadil Paprocký Jetřichovu podobiznu, kterou kreslil podle skutečnosti a ryl do dřeva kreslíř a dřevorytec Jan Willenberger z Přerova (list 273).

Dřevoryt má rozměry 7.6×5.9 cm. Jetřich je zobrazen v souvěkém kroji. Na prsou má rodový erb (dva rohy danělové).

Paprocký podal také erb Jetřichovy ženy Anny Bělské z Bělé (list 277). Měla štít vodorovně půlený, v horní polovině štítu lovecký roh se šňárou, v dolní polovině rybu.

Přesedícím zemského soudu byl Jetřich Podstatský z Prusinovic a na Potštátě (tehdy psali: na Podstatě) až do své smrti v prosinci r. 1598.

O soudu svatotírákovém v Olomouci roku 1596 pohnal Jetřich Podstatský Jana Kokorského jako jednoho rukojmě v listu pannám Mincovným postaveného o položení oddílu, který by naň přišel, a podal ten list ku právu. Ale o tomto soudu spor nebyl skončen.

Roku 1596 stalo se na obecném sněmu v Brně usnesení, aby byla prodána většina půhončích, doručovatelů to žalob, kteří seděli v kraji olomouckém v 7 dědinách (také v Radvanicích, v Sobíškách a v Nelešovicích), byli od starodávna osvobozeni od robot a všech poplatků a statky měli svobodné a zapsané v zemských deskách. Podle usnesení brněnského sněmu z roku 1596 mělo zůstat v kraji olomouckém v zemských službách k roznášení půhonů pouze šest půhončích (z počtu 34), ostatní měli být prodáni, což se také stalo o soudu olomouckém r. 1597. Sedmnáct jich koupil zemský hejtman Fridrich ze Žerotína, majitel přerovského panství, šest Jetřich Podstatský, zemský soudce, a pět Mikuláš Kobylka. Zároveň byla zrušena jejich privilegia.

Při soudu svatotírákovém v Olomouci r. 1598 bylo pokračováno ve sporu, který vznikl roku 1596 mezi Jetřichem Podstatským a Janem Kokorským. Jiřík Špetle z Prudic pohnal v Olomouci v lednu r. 1598 Kateřinu Mincovnu z obnosu 977 zlatých, které musel položit za svůj oddíl panu Podstatskému, neboť byl rukojmím za tento obnos v listu

hlavním, na nějž byla dána dobrá vůle panu Podstatskému. Advokátem Špetlovým byl pan Kokorský (Jiřík měl za ženu Kateřinu z Kokor). Také Kateřina Mincovna měla tam svého řečníka. Kokorský dal čisti obyčejný zápis na pergameně na obnos 4.700 zlatých, sestrám Mincovným náležitý, v němž táz Kateřina byla jistcem, a Špetle mezi rukojmími. Dal čisti také kvitanci, kterou měl od pana Jetřicha Podstatského na zpravení svého oddílu. Kateřina Mincovna byla vdonou po Janu Otíkovi z Oldřišova. V této případě zemskému soudu pan Jetřich Podstatský zprávu, že po Mincovi, který tetu jeho měl jednu Podstatskou, pozůstaly tři dcery a statek za 12.000 zlatých, ten že byl této Kateřině k ručení puštěn, ona že rukojmě zastavila, mezi nimiž byl i on Jetřich Podstatský, mezitím že Kateřina a muž její počali mnoho utráceti, tak že rukojmě v nemalém nebezpečí za dlouhý čas stáli, až potom když dcery dorostly, a pan Jetřich Podstatský na místě jiných rukojmí vzněsl na soud, aby statek jím postoupen byl, a poručení takové se stalo, tu že Kateřina sirotky ze všeho vycítila chtěla, tak že sotva těch 4.700 zlatých sirotkům se dostalo. Nakonec stal se nález, že Kateřina Mincovna je povinna navrátit Špetlovi obnos 977 zlatých.

Ale sporem mezi Jiříkem Špetlem a Kateřinou Mincovnou zabýval se svatotírákový soud v Olomouci r. 1598 ještě několikrát.

Na tomto spletitém sporu zajímá nejvíce zpráva, že příslušnice rodu Podstatských, teta zemského soudce Jetřicha Podstatského z Prusinovic a na Potštátě, byla provdána za Mince ze Zárušic, a že z tohoto manželství vzešla Kateřina Mincovna ze Zárušic, která byla r. 1593 ženou Jana Otíka z Penčic a z Oldřišova, užívala za erb červené lišky na zeleném poli a zplodila s Otíkem syna Jana Bohuslava (Paprocký, Zrcadlo, list 363). Při svatotírákovém soudu v Olomouci r. 1599 (v lednu) bylo oznámeno, že umřel pan Jetřich Podstatský, přesedící zemského soudu. Při posledním soudu v Brně r. 1599 navrhl rytířský stav, aby na místo nebožtíka pana Jetřicha Podstatského byl do zemského soudu vzat některý jeho příslušník z navrženého terena (Arklob z Víckova, Jan Bukuvka, Hanuš Petřvaldský).

Karel starší ze Žerotína uvádí výslovně, že pan Jetřich Podstatský z Prusinovic na Potštátě, přesedící zemského soudu, umřel v prosinci r. 1598.

Podle záznamu farního archivu v Potštátě zemřel Jetřich

r. 1598 v pondělí v noci na úterek po památce sv. Lucie, tedy 14. prosince.

Po dlouhých přípravách bylo r. 1604 vytištěno »Zřízení zemské markrabství Moravského«. Základem bylo mu zřízení z r. 1535, vydané beze změny r. 1562, ale mimo to mělo mnoho nových ustanovení sněmovních, císařem potvrzených, jimiž bylo r. 1596 a 1602 doplněno. Zřízení z r. 1604 vypočítává, kdo všechno se zasloužil o práci na něm. Z rytířstva byl to také zemský soudce Jetřich Podstatský z Prusinovic na Potštátě.

Jetřich zemřel 14. prosince r. 1598 bez dědiců mužského rodu.

Vdova po něm Anna Bělská z Bělé a na Velkých Lesinkách (Lazníkách) uvádí se v letech 1607—1612 na domě v Lipníku, kde držel Jetřich tři dvory a mlýn na lipenském předměstí »Ve vrbí« s kusem pole. Když Petr Vok z Rožmberka svedl vodu z mlýnského náhonu jinam, dal Jetřichovi v náhradu za mlýn kus lesa, ležícího u studánky pod cestou z Potštátu k Velkému Újezdu.

R. 1610 měla svatbu v Hranicích panna Mandalena Bělehradská, t. č. služebnice urozené paní Anny Podstatské z Prusinovic a na Velkých Lesinkách. Paní Anna Bělská z Bělé a na domě v Lipníku byla při svatbě nevěstě svědkyní, rovněž paní Anna Podstatská, její dcera, mající sobě pannu nevěstu v ochranu poručena.

Potštát byl za Jetřicha nekatolický. Soudíme tak podle tehdejšího potštátského faráře. V listě Jetřicha Podstatského z Prusinovic a na Potštátě, daném a psaném na Potštátě v pondělí den sv. Jiří (24. dubna) r. 1582, připomíná se kněz Martin, který vystavěl v Potštátě grunt. K tomuto gruntu držela se tehdy role a loučka u černěnské cesty (vedla z Potštátu na západ do vsi Čermné), a platily se z nich vrchnosti čtyři groše a jedna slepice ročně. R. 1603 projednávala se pozůstalost po tomto knězi Martinovi, který se zve panem Martinem Janckenem, bývalým potštátským farářem. Zůstal po něm vlastní syn a dcera a vnoučata. Potštáští nevěděli si rady s touto pozůstalostí a proto požádali vrchní soud v Olomouci, svou nadřízenou soudní instanci, o právní naučení v této věci. Z Olomouce odpověděli do Potštátu 19. června r. 1606. Podle tohoto naučení měla pozůstalost po faráři Martinovi spadnouti rovným dílem na jeho vnoučata.

Dne 20. ledna r. 1607 vydalo vrchní právo v Olomouci naučení Jiřímu Langovi, měšťanu v Potštátě, který se oženil s dcerou predikanta a podle svatební smlouvy, uzavřené v Potštátě, měl nárok na všechno, co mu odkázal tento predikant.

Paprocký uvádí ve svém Zrcadle Moravy z roku 1593, že Jetřichův otec Václav Podstatský, jehož tělo v potštátském kostele bylo pochováno, r. 1556 v Potštátě špitál pro lidi chudé vystavěl a dostatečně opatřil (list 276a).

O tomto špitálu dovidáme se více z listu Václava staršího Podstatského z Prusinovic a na Potštátě, daného a psaného na Potštátě ve středu den památky sv. Martina 11. listopadu r. 1556.

Jetřichův otec Václav starší oznámil tímto listem, že vida špitál potštátský opuštěný a ty chudé lidi v něm, dal k tomu špitálu z platu svého dědičného na městě Potštátě i na obojím předměstí a na dvou mlynářích plat půl groše z každého domu o každých suchých dnech. Tento plat měli purkmistři potštáští každé suché dni vybrat, na chudé lidi do špitálu na stravu nebo na oděv podle potřeby vynaložit a každý rok při obnovení úřadu Václavovi staršímu, erbům nebo budoucím potomkům jeho, pánům potštátským počet učinit, nač chudým plat vynaložili. Chudí, kteří by se v tom špitálu chovali, měli být pobožní a tělo a krev Pána Krista přijímat a za Václava staršího a Bohunku z Víckova ženu jeho a za děti jeho se modlit.

List zpečetil Václav starší a urození vladkyové Bernart ze Štatenburka na Domaželicích u Přerova a Václav Krsovský z Krsovic na Přilepích u Holešova.

Z tohoto listu je zřejmo, že špitál (chudobinec) existoval v Potštátě už před r. 1556, že však byl tehdy opuštěn, i chudí lidé v něm.

Z okolnosti, že Václav starší Podstatský si přál, aby chovanci špitálu přijímalí tělo a krev Pána Krista, tudíž pod obojí způsobou, je zjevné, že Václav nebyl katolík (byl luterán).

Také Václavův syn Jetřich byl dobrodincem tohoto špitálu. Je o tom zpráva v listu Bernarta Podstatského z Prusinovic na Potštátě a Liptani, daném a psaném na Potštátě v pondělí den sv. Jana Křtitele 24. června r. 1613.

Bernart Podstatský, tehdy pravý dědičný pán a držitel statku potštátského a města Potštátu, známo učinil tímto listem mezi jiným, že nebožtík pan Jetřich Podstatský z Pru-

sinovic onen čas na Potštátě, sírýc jeho, na špitál potštátský peněz jedno sto zlatých poručil a odkázal, a že za ty peníze teď pominuly čas již za panování Bernartova špitál nový v předměstí potštátském byl vystavěn.

Rovněž Bernart Podstatský z Prusinovic na Potštátě a Liptani byl dobrodincem tohoto špitálu, vystavěného vnově na předměstí potštátském. O potštátském špitálu činí se zmínka také v naučení vrchního práva v Olomouci ze dne 24. května r. 1602, posланém do Potštátu.

Opis lístu Jetřicha Podstatského z Prusinovic a na Potštátě ze dne 24. dubna r. 1582, v němž Jetřich dává měšťanům potštátským za roční plat pozemky pusté vsi Heřmanska a jiná obdarování, zařadil Jan Jiří Středovský, v letech 1703 až 1713 farář v Pavlovicích u Přerova, do své sbírky listin, zvané »Apographa« a uložené dnes v archivu arcibiskupského zámku v Kroměříži. Středovský předeslal to-muto listu regest:

Přípis listu pana Jetřicha Podstatského na role a louky, daného měšťanům Podstatským, kdež se jich mnoho zejména (jmény) připomíná, z jichžto jmen moravských znáti se dává, že tehdy ještě Potštát mnoho měl lidu moravského.

V předbělohorské době byli Němci v Potštátě menšinou. Řehoř Volný uvádí ve své církevní topografii Moravy, že Václav starší Podstatský byl horlivý Moravský bratr, a že město bylo většinou nekatolické.

Ale údaj Volného o náboženském vyznání Václava Podstatského neodpovídá skutečnosti.

A který název je historicky správnější, dnešní Potštát anebo předbělohorský Podstat?

Ve světské topografii Moravy uvádí Volný r. 1835 město latinským názvem Podstadium, moravským názvem Podstata.

V církevní topografii Moravy Volného sluje město r. 1859 Podstát.

Historický správný název města stojí za úvalu.

Antonín Brňák:

Staré rodové držby usedlostí ve Spálově po přeslici.

K článku »Staré rodové držby usedlostí ve Spálově po meči« v minulém roč. ZK (XXIV), str. 137—147, připojuji pokračování o rodových držbách po přeslici. Je jich 20. Rody jsou opět uvedeny jako v předešlém pojednání v pořadí

domovních čísel s udáním nejstaršího roku držby nebo nabytí. U každého příslušníka rodu je uvedeno: rok převzetí (nabytí) usedlosti, jeho jméno a příjmení, data jeho narození a úmrtí, rodné jméno manželky a místo odkud pocházela a rok sňatku. V přechodu usedlosti v přeslici je uvedena dědička i nový přiřazený nabyvatel (t. j. její manžel). Byl-li držitel usedlosti vícekráte ženat, je v posloupnosti uvedeno jen jméno té manželky, jejíž syn nebo dcera stali se dalšími dědici.

Data jsou opět čerpána z gruntovnic Spálova z I., II., III. a V. knihy z let 1646—1884 (zkratka G), z farních matrik Spálova z let 1684 až do dnešní doby. Děkuji dp. P. Františku Vykopalovi ve Spálově za ochotu při výpisech z matrik.

Držba po přeslici má stejnou rodopisnou platnost jako držba po meči, zvláště dnes, kdy se ve všech oborech života uplatňuje rovnopravnost ženy s mužem.

Rod Havranů na chalupě č. 2 v přeslici rodu Čechova od roku 1771:

- 1771 Jakub Čecha (1738—1796, Teresie Hübnerová ze Sp. č. 101; 1778), koupil od Pavla Ambrože,
1816 Zachariáš Čecha¹⁾ (1794—1854, Kateřina Havranová ze Sp. č. 120; 1818),
1862 Josef Čecha (1831—1906, Marie Šustková ze Sp. č. 22; 1862), sňatkem jejich dcery Marie Čechové (nar. 9. 1. 1870) s Rudolfem Havranem ze Spálova z č. 120 přechází chalupa v přeslici na rod Havranů,
1894 Rudolf Havran (29. 3. 1867, Marie Čechová ze Sp. z č. 2; 1894) od tchána Josefa Čechy,
Jakub Havran (22. 7. 1898, Anna Králová z Luboměře z č. 41; 1926), hospodaří na chalupě jím dosud knihovně nepřípsané.
G. II/523; G. III/32.

Rod Klezlů na chalupě č. 6 v přeslici rodu Čech-Brňák-Mík od roku 1690:

- 1690 Ondra Čech (1668—1739, Marina Čechová z Bystřice; 1690) koupil od Martina Strýka, sňatkem jejich dcery Anny Čechové s Josefem Brňákem ze Spál. z č. 40 v r. 1731 přechází chalupa na rod Brňáků,
1731 Josef Brňák (1707—1757, Anna Čechová ze Sp. z č. 6; 1731) od tchána Ondry Čechy,

¹⁾ Po jeho křestním jméně přezdívka „u Zacharů“.

- 1758 *Martin Brňák* (1734—1777, Ludmila Bučánská ze Sp. z č. 51; 1759), po smrti Martina Brňáka hospodařil na chalupě po 12 let dodržovatel Bartoň Juráč,
- 1790 *Antonín Brňák* (1761—1841, Kateřina Šustková ze Sp. z č. 56; 1790),
- 1834 *Michael Brňák* (1806—1890, Mariana Šimová z Lub. z č. 55; 1834),
- 1875 *Tomáš Brňák* (1837—1911, Mariana Hajchlová ze Sp. z č. 86; 1873), jejich dcerou Marií Brňákovou (1875—1916) provdanou za Josefa Míka ze Spál. z č. 135 přechází chalupa na rod Míků,
- 1901 *Josef Mik* (1877—1918, Marie Brňáková ze Sp. z č. 6; 1901) od tchána Tom. Brňáka,
- 1921 *Antonín Klezla* ze Sp. z č. 47 (1894—1945, Marie Míková ze Sp. z č. 6; 1921) od tchána Josefa Míka, v r. 1947 se sem přiženil Jan Šamárek z Větřkovic ku dceri předešlých hospodářů, Marii Klezlové.
G. I/43; G. II/250; G. III/178, 893.

Rod Králů na gruntě č. 17 v přeslici rodů Červek-Jakel od roku 1704:

- 1704 *Nikodem Červek* (1665—1737, Margareta Grygarová ze Sp.; 1687) koupil od Václava Čechy,
- 1724 *Jan Červek* (1696—1727, Marína Tvrdková ze Sp. z č. 18; 1720) po smrti Jana Červka se vdova Marína provdala za Martina Čechu, který byl dodržovatelem gruntu do zletilosti pravé dědičky Juliany Červkové (nar. 1729), provdané v r. 1752 za Kašpara Jakla ze Spál. z č. 35 a tak tímto sňatkem přešel grunt po přeslici na rod Jaklů,
- 1752 *Kašpar Jakel* (1726—1787, Julianá Červková ze Sp. z č. 17; 1752) po zem. tchánu Janu Červkovi,
- 1779 *Martin Jakel* (1758—1828, Magdalena Králová z Lub. z č. 43; 1778),
- 1808 *Jakub Jakel* (1796—1858, Jana Lvová z Lub. z č. 19; 1808),
- 1842 *František Jakel* (1816—1884, Jana Marsálková ze Sp. z č. 29; 1842), jejich dcera Josefa Jaklová (nar. 1846) provdaná v r. 1867 za Františka Krále ze Spál. z č. 64 byla dědičkou gruntu a tak tímto sňatkem přešel grunt po přeslici na rod Králů,
- 1867 *František Král* (1841—1918, Josefa Jaklová ze Sp. z č. 17; 1867) od tchána Františka Jakla,

- 1902 *Josef Král I* (1871—1918, Josefa Králová z Lub. z č. 43; 1902),
- 1937 *Josef Král II* (1. 9. 1903, Anna Králová ze Sp. z č. 18; 1937).
G. I/19; G. II/146, 148; G. III/72, 73.

Rod Klezlů na gruntě č. 22 v přeslici rodu Šustkova od roku 1826:

- 1826 *Pavel Šustek*²⁾ z Luboměře č. 29 (1796—1876, Marie Šustková z Lub. z č. 2; 1827) koupil od Jakuba Knopa,
- 1856 *František Šustek* (1828—1889, Karolina Hurdusová ze Sp. z č. 43; 1856),
- 1886 *Josef Šustek I* (1860—1927, Marie Šustková ze Sp. z č. 107; 1887),
- 1927 *Josef Šustek II* (1896—1942, Anežka Šustková ze Sp. z č. 33; 1927), dnes hospodaří na gruntě Josef Klezla, manžel Marie Šustkové, dcery předešlých.
G. III/643, 645.

Rod Šustků na chalupě č. 23 v přeslici rodů Skřehot-Ambrož od roku 1759:

- 1759 *Karel Skřehot* z Luboměře (1731—1794, Marína Králová z Lub. z č. 45; 1756) koupil od Karla Langa,
- 1795 *Josef Skřehot* (1760—1818, Marína Šustková ze Sp. z č. 97; 1794),
- 1823 *František Skřehot* (1796—1840, Josefa Lvová ze Sp. z č. 41; 1828),
- 1861 *Tom. Skřehot* (1830—1889, Mariana Kubicová; 1861) jejich dcerou Marií Skřehotovou (1865—1925), provdanou za Fabiána Ambrože ze Spálova z č. 46, přechází chalupa v přeslici na rod Ambrožů,
- 1892 *Fabián Ambrož* (1861—1900, Marie Skřehotová ze Sp. č. 23; 1892) od tchána Tomáše Skřehoty, přiženěním Libora Šustka (ze Spál. z č. 21) na chalupu v r. 1921, přechází tak v přeslici na rod Šustků,
- 1921 *Libor Šustek* (9. 7. 1876, Marie Ambrožová ze Sp. z č. 23; 1921) po zem. tchánu Fab. Ambrožovi.
G. II/372; G. III/354, 455.

Rod Králů na gruntě č. 27 v přeslici rodu Ambrožova od roku 1772:

- 1772 *Václav Ambrož* ze Sp. z č. 42 (1744—1810, Anna Kalíková z Lub. z č. 46) koupil od Jana Krnovského,

²⁾ Od jeho jména obdržel grunt přezdisko »u Pavuú« (t. j. u Pavlů).

- 1796 *Matouš Ambrož* (1773—1853, Jana Šimová z Lub. z č. 55; 1794),
 1829 *Jiří Ambrož* (1796—1866, Jana Kubicová ze Sp. z č. 118; 1829), jejich dcerou Janou Ambrožovou provdanou v roce 1867 za Josefa Krále ze Spál. z č. 64 přechází grunt v přeslici na rod Králů,
 1867 *Josef Král I* (1838—1876, Jana Ambrožová ze Sp. z č. 27; 1867) od tchána Jiřího Ambrože,
 1902 *Josef Král II* (1867—1914), Jana Šustková z Lub. z č. 2; 1902), dnes hospodaří na gruntu vdova Jana Králová se synem Aloisem.
 G. II/238; G. III/444, 787.

Rod Kočtářů na chalupě č. 38 v přeslici rodu Kostkova od r. 1811:

- 1811 *Tomáš Kostka* (1790—1838, Rozína Lvová z Lub. č. 64; 1810) prevzal po zem. Josefě Juráčovi,
 1839 *Jakub Kostka* (1814—1871, Teresie Jaklová ze Sp. z č. 90; 1839),
 1866 *Martin Kostka* (1839—1923, Anna Hübnerová z Oder),
 1896 *Jiří Kostka* (1868—1929, Františka Kubicová z Lub. z č. 4; 1896), dcerou jejich Ludmilou Kostkovou (nar. 17. 10. 1900) provdanou v r. 1925 za Josefa Kočtáře z Lubom. z č. 56, přešla chalupa v přeslici na rod Kočtářů.
 G. III/303, 306; G. V/49, 50.

Rod Rycků na gruntu č. 41 v přeslici rodů Lev-Kubica od r. 1803:

- 1803 *Filip Lev* z Lubom. (1777—1849, Jana Kleiberová z Lub. z č. 57; 1799) koupil od Matěje Krále,
 1835 *František Lev* (1805—1880, Teresie Svolenská ze Spál.; 1835),
 1865 *Jiří Lev* (1838—1912, Teresie Králová ze Sp. z č. 98; 1867),
 1912 *Josef Kubica* ze Sp. z č. 148 (1878—1947, Aloisie Lvová, dcera předešlého hospodáře; 1912) od tchána Jiřího Lva,
 1947 *Josef Rycek* (14. 1. 1914, sňatkem s Pavlou Kubicovou, dcerou Josefa Kubice v roce 1944).
 G. III/486, 487.

Rod Miků na gruntu č. 54 v přeslici rodu Maršílkova od roku 1772:

- 1772 *Martin Maršílek* ze Sp. z č. 91 (1730—1796, Jana Am-

- brožová ze Sp. z č. 2; 1773) koupil od Jakuba Krále,
 1795 *Jakub Maršílek* (1778—1840, Mariana Guznerová ze Sp. z č. 76; 1796),
 1839 *Jiří Maršílek* (1819—1894, Josefa Svolenská z Lub. z č. 42; 1842),
 1872 *Josef Maršílek*, hospodařil zde do své smrti r. 1905, zemřel bezdětný,
 1905 *Josef Mik* ze Sp. z č. 19 (1856—1918, manž. Karolina Maršílková, sestra předešlého hospodáře, sňatek v r. 1883),
 1918 *Albín Mik* (21. 12. 1885, Aloisie Tylová ze Sp. z č. 103; 1922).
 G. II/237; G. III/315, 316.

Rod Tylů na chalupě č. 59, dnešní č. 237, v přeslici rodu Škrobánkova od roku 1694:

- 1694 *Štěpán Škrobánek* (1673—1719, Anna Kunzová ze Sp. z č. 112; 1693) koupil od Pavla Šmatelky,
 1722 *Pavel Škrobánek* (1693—1742, Justína Střenková ze sp. 1717),
 1746 *Jura Škrobánek I* (1725—1784, Anna Bučáková ze Sp. z č. 82; 1745),
 1777 *Jura Škrobánek II* (1751—1818, Marína Skřehotová ze Sp. z č. 77; 1777),
 1816 *Kašpar Škrobánek* (1778—1849, Josefa Mücková z Hranic) jejich dcerou Janou Škrobánkovou (nar. 1829) provdanou za Franta Tyla ze Sp. z č. 26 přechází chalupa v r. 1855 na rod Tylů,
 1855 *František Tyl* (1829—1903, Jana Škrobánková ze Sp. z č. 59; 1855) od tchána Kašpara Škrobánka,
 1903 *Jan Tyl* (29. 11. 1864, Žofie Kopřivová z Kunštátu), jejich dcera Jana Tylová je provdaná za Karla Šustku z Luboměře a ti zde na chalupě knihovně nepřipsané hospodaří.
 G. II/81, 360, 380; G. III/94; G. V/161.

Rod Brňáků na chalupě č. 73 v přeslici rodu Šustkova od roku 1808:

- 1808 *Antonín Šustek I* z Luboměře č. 38 (1779—1828, Marína Rolná ze Sp. z č. 109; 1809) koupil od Tadeáše Gro-manna,
 1834 *Antonín Šustek II* (1811—1874, Jana Králová z Lub. z č. 36; 1834), jejich dcerou Karolinou Šustkovou (nar.

18. 3. 1854) provdanou za Jířího Brňáka ze Sp. z č. 137 přechází chalupa v přeslici na rod Brňáků,
- 1877 *Jiří Brňák* (1850—1910, Karolina Šustková ze Sp. z č. 73; 1877) od zem. tchána A. Šustka,
- 1918 *František Brňák* (1889—1934, Aloisie Šimová ze Sp. z č. 51; 1918), dnes je majitelkou chalupy vdova Aloisie Brňáková.
G. III/425, 426, 435.
- Rod Šustků na gruntě č. 79 v přeslici rodu Ondřejova od roku 1674:*
- 1674 Václav Ondřej jinak Šperát (zem. 16. 10. 1702; manž. Kateřina) koupil od Jana Juráče, *Martin Ondřej-Šperát* (zem. 5. 6. 1704; Kateřina Bartoňová z Lub.; 1703) po zem. otci,
- 1704 *Jakub Ondřej* (kol 1680—1727, Marína Michálková ze Sp. z č. 105; 1704) od zemřelého bratra Martina, který na gruntě knihovně nepřipsaném hospodařil 1 rok,
- 1737 *Tomáš Ondřej* (1708—1751, Kateřina Čechová z Luboměře; 1733) od otce; po smrti Tomáše Ondřeje se vdova Kateřina provdala za Martina Maršálka, který byl zde dodržovatelem do roku 1764,
- 1764 *Josef Ondřej I* (1739—1806, Marína Strýková ze Sp. z č. 45; 1764),
- 1790 *Jiří Ondřej* (1765—1839, Teresie Kubicová ze Sp. z č. 116; 1787),
- 1823 *Josef Ondřej II* (1796—1879, Teresie Kubicová ze Sp. z č. 103; 1821),
- 1860 *František Ondřej* (1823—1889, Magdalena Lvová ze Sp. z č. 90; 1851),
- 1877 *Josef Ondřej III* (1850—1885, Antonie Čechová ze Sp. z č. 117; 1877), jejich dcerou Augustinou Ondřejovou (nar. 16. 12. 1881) provdanou v r. 1909 za Josefa Šustku ze Sp. z č. 129 přešel grunt na rod Šustků. V době 1885—1909 zde hospodařil manžel býv. vdovy Antonie Ondřejové Ambrož Kubica,
- 1909 *Josef Šustek I* (1871—1947, Augustína Ondřejová ze Sp. z č. 79; 1909),
- 1947 *Josef Šustek II* (17. 6. 1910, Anna Peprná ze Stříteže n. Lud.; 1940).
G. I/178, 179; G. II/256—260; G. III/173, 656, 702, 703.

Rod Haubeltů na chalupě č. 100 v přeslici rodu Ondřejova od roku 1795:

- 1795 *Jos. Ondřej* z Luboměře (1770-2)³⁾, Marianna Fardová ze Sp. z č. 67; 1793), koupil od Matouše Klevara,
- 1838 *František Ondřej* (1797—1857, Anna Šimová z Helt. z č. 2),
- 1858 *Marianna Ondřejová* (1841—1905) od otce Františka Ondřeje; provdáním v roce 1863 za Leopolda Haubelta z Lub. č. 22 přešla chal. v rod Haubeltů,
- 1863 *Leopold Haubelt I* (1832—1886, Mariana Ondřejová ze Sp. z č. 100; 1863),
- 1892 *Alois Haubelt* (1867—1937, Františka Králová ze Sp. z č. 17; 1892),
- 1921 *Leopold Haubelt II* (14. 7. 1896, Marie Hajchlová ze Sp. č. 106; 1921).
G. III/334; G. V/34, 35.

Rod Klevarů na gruntě č. 116 v přeslici rodů Ondřej-Kubica-Strýk od roku 1683:

- 1683 *Jakub Ondřej* jinak Šperát (kol 1625—1690, manž. Eva) od Jiřího Tvrdky výměnou,
- 1691 *Antonín Šperát-Ondřej* (1665—1704, Kateřina Králová ze Sp. č. 107; 1691), v letech 1704—1728 zde hospodařil dodržovatel gruntu Jakub Veselka,
- 1728 *Matěj Šperát* (1703—1762, Marianna Krnovská ze Sp. č. 74; 1726), provdáním jejich dcery Rozíny Šperátové za Tomáše Kubicu z Luboměře přechází grunt v přeslici na rod Kubiců,
- 1750 *Tomáš Kubica I* (1725—1790, Rozína Šperátová ze Sp. č. 116; 1749),
- 1790 *Tomáš Kubica II* (1754—1826, Marie Rolná), provdáním jejich dcery Teresie Kubicové za Josefa Strýka ze Spál. z č. 136 v r. 1807 přešel grunt na rod Strýků,
- 1809 *Josef Strýk I* (1787—1850, Teresie Kubicová ze Sp. č. 116; 1807),
- 1848 *Josef Strýk II* (1825—1889, Karolina Králová ze Sp. č. 13; 1849),
- 1890 *Jakub Strýk* (1862—1920, Marie Šustková ze Sp. č. 21; 1890), jejich dcera Žofie Strýková (nar. 12. 5. 1895) je provdána v druhém manželství za Josefa Klevara z Klokočova (z Valchy),
- 1921 *Josef Klevar* (20. 6. 1895, Žofie Strýková ze Sp. č. 116;

³⁾ Zemřel po r. 1840, záznam v zdejších matrikách chybí.

1921), dnes na gruntě knihovně dosud nepřipsaném hospodař Stanislav Fegler (od podzimu 1947), manžel Aloisie Šimové, dcery Žofie Strýkové z prvního manželství s Františkem Šímou.

G. I/113, 182; G. II/204, 206; III/152, 105; V/157.

Rod Enenklů na chalupě č. 145 v přeslici rodu Richtrova od r. 1792:

- 1792 *František Richter I* (1750—1821; Marína Havranová ze Sp. z č. 132; 1788),
1821 *Jakub Richter* (1790—1847, Anna Kubicová z Heltínova; 1821),
1860 *František Richter II* (1829—1885, Jana Poláchová z Lub. z č. 30; 1863), jejich dcera Marie Richtrová (1870—1944) byla provdána za Josefa Enenkla z Lub. pod Str. v roce 1899 a tím přešla chalupa v rod Enenklů,
1899 *Josef Enenkel* (6. 12. 1872, Marie Richtrová ze Sp. z č. 145; 1899) od tchána Frant. Richtra,
1933 *František Enenkel* (10. 5. 1907, Marie Králová ze Sp z č. 3; 1933).
G. III/261, 262, 832.

Rod Králů na chalupě č. 147 v přeslici rodů Procházka-Cech od roku 1794:

- 1794 *Ondřej Procházka* (1764—1829, Jana Havranová ze Sp. z č. 95; 1792) domek postavil, jejich dcera Kateřina (nar. 3. 11. 1797) byla provdána za Frant. Čechu ze Sp. z č. 117,
1830 *František Čech* (1797—1854, Kateřina Procházková ze Sp. z č. 147; 1825), v roce 1857 se přiženil na chalupu František Král ze Spálova z č. 52,
1857 *František Král I* (1820—1879, Teresie Čechová ze Sp. z č. 147; 1857) od tchána Frant. Čechy,
1879 *František Král II* (1857—1939, Anna Klezlová z Dobšova),
1927 *Josef Král* (15. 5. 1888, Aloisie Králová ze Sp. z č. 53; 1913).
G. III/658, 659.

Rod Šustků na chalupě č. 148 v přeslici rodu Kubicova od roku 1844:

- 1844 *Martin Kubica* ze Sp. z č. 118 (1820—1878, Josefa Liová z Lub. z č. 59; 1845) koupil od Augustina Bučánka,

1872 *Martin Kubica II* (1847—1921, Marie Šimová ze Sp. z č. 75; 1893), jejich dcerou Aloisíí Kubicovou (nar. 14. 12. 1893) provdanou za Rudolfa Šustka ze Sp. z č. 43 přechází chalupa na rod Šustků,

1926 *Rudolf Šustek* (23. 10. 1891, Aloisie Kubicová ze Sp. z č. 148; 1922).
G. V/93.

Rod Míků na chalupě č. 156 v přeslici rodu Kubicova od roku 1816:

- 1816 *František Kubica* (1789—1858, Magdalena Bartošková z Klokočova) koupil od Michala Skřehoty,
1860 *Tomáš Mík* ze Sp. z č. 19 (1829—1881, Teresie Kubicová ze Sp. dcera předešlého majitele; 1860) od tchána Frant. Kubice,
1883 *František Mík* (1861—1911, Teresie Kubicová ze Sp. z č. 134; 1883),
1914 *Josef Mík* (1887—1946, Leopoldina Ambrožová ze Sp. z č. 166; 1914).

Rod Bučánků na domě č. 175 v přeslici rodu Neradova od roku 1832:

- 1832 *Jan Nerad* z Poděbrad (1800—1867, Veronika Gusnerová ze Sp. z č. 58; 1830) koupil od Antonína Honische,
1858 *František Bučánek I* ze Sp. z č. 51 (1826—1907, Josefa Neradová, dcera předešlého majitele, nar. 1831, zem. 1873, sezdána r. 1857),
1896 *Jan Bučánek* (1869—1947, Marie Štěpánová z Lub. z č. 66; 1896),
1931 *František Bučánek II* (29. 9. 1901, Cecilie Demlová z Jindřichova; 1925).
G. III/859, 866.

Rod Klezlů na chalupě č. 178 v přeslici rodu Knopova od roku 1832:

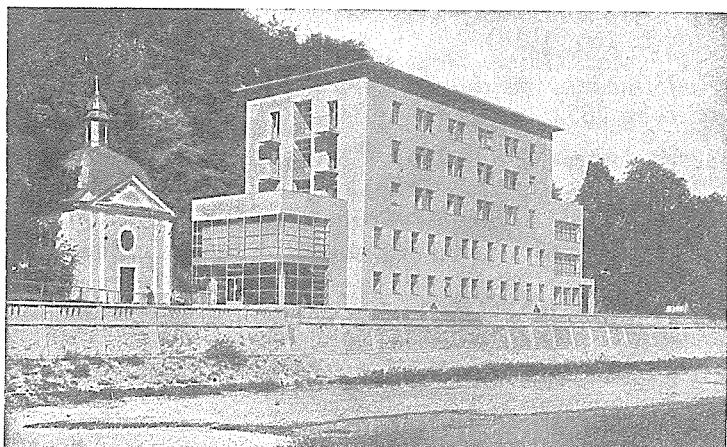
- 1832 *Michael Knop* ze Sp. z č. 22 (1805—1878, Barbara Kubicová ze Sp. z č. 45; 1832) koupil od Jana Nováka,
1877 *František Knop* (1836—1913, Marie Brňáková ze Sp. z č. 137; 1877),
1919 *Ceněk Klezla* (22. 12. 1890, Teresie Knopová, dcera předešlého majitele, sezdána r. 1919).
G. III/852.

Josef Dietl, ředitel lázní Teplic n/Beč.

Vývoj přírodních uhličitých lázní Teplic n. Bečvou.

Abychom mohli rádně ohodnotit vývoj lázní Teplic nad Bečvou, které se v roce 1930 specialisovaly pouze na léčení chorob srdce, je nutno vrátit se k roku 1930, ve kterém převzala lázně do svého majetku Ústřední sociální pojišťovna v Praze od bývalé majitelky Okresní nemocenské pojišťovny v Mor. Ostravě.

Do té doby totiž nebylo známo jaké množství přírodní uhličité vody prameny v Teplicích n/Beč, dávají denně a i po stránce jakostní nebyla analýsa min. vody prováděna soustavně. Jistě, že na obou těchto faktorech záležel budoucí vývoj lázní po stránce léčebné a tak také i po stránce stavební.

Lázeňská budova.

Geologický průzkum lázní a jejich okolí byl svěřen pp. prof. dr. Odolenu Kodymovi a prof. dr. Otu Hyniemu ze státního geologického ústavu v Praze v roce 1931. Oba jmenovaní navrhli rovněž zachycení teplických pramenů min. vody a technické zařízení studní. Celé dílo je popsáno ve zvláštním otisku sborníku stát. geol. ústavu čsl. republiky v roce 1936 ve svazku XI. a vydaném v témže roce státní

tiskárnou v Praze. Průzkum a zachycení pramenů bylo skutečně provedeno v letech 1932—1934.

S léčivostí lázní stoupala i návštěva nemocných a tak v roce 1931 bylo přikročeno k rekonstrukci lázeňské budovy, která byla nadstavena o tři poschodi: v přízemí, v I. a II. poschodi byly postaveny další vany na uhl. koupele a jejich počet zvýšen na 50. V druhém poschodi zřízena pánská a dámská vodoléčba, které byly v roce 1946 doplněny novějším zařízením. Ve III. a IV. poschodi postaveno 36 pokojů se 42 lůžky. V roce 1934 postavena nová centrální kotelná a strojovna s vlastní elektrárnou a zároveň přestavěna budova restaurační včetně nové a moderní kuchyně, dvěma jídelními sály, klubovnou a čítárnou. Telefon zautomatisován a rozšířen na 2 státní linky. V roce 1937 byla sbourána vila zv. »Kaménka« a vilka »Nad sklípkem« a na jejich místě byl v roce 1939 dokončován v březnu nový restaurační hotel. Nadstavbou restaurace a postavením hotelu získaly lázně dalších 58 pokojů se 70 postelemi.

V restauračním hotelu byl zřízen rovněž vyšetřovací ústav se čtyřmi ordinacemi, kanceláří, laboratoří a prostornou čekárna. Vybudována elektroléčba a lékařům dány k dispozici nejlepší a nejmodernější elektrokardiografické přístroje.

Od 16. prosince 1940 do 6. května 1945 střídala se v lázních německá mládež s raněnými vojáky. Veškerý provoz v lázních pro srdečně choré byl přerušen a pracně, s láskou budované dílo bylo v květnových dnech roku 1945 odcházející něm. armádou roznešeno nebo odvezeno. Sanatorium bylo poškozeno výbuchy munice, která byla ničena 7. května v Mar. údolí a nebylo snad okna na celém území lázní, které by bývalo zůstalo celé.

Od 18. V. 1945 do 13. VII. 1945 byl z Teplic n/Beč. zřízen t. zv. »Dům oddycha« pro 200 ruských letců, kteří se v lázních zotavovali.

Od 1. srpna 1945 do konce září 1945 byl otevřen provoz lázní pouze ambulantně. Ubytování pro hosty neexistovalo.

Řádný provoz lázní začal v roce 1946 7. ledna, když před tím byly celé lázně vyčištěny, vymalovány a z částí i okna zasklena. Zbytek oken zůstal dlouho zabetan. V tomto roce návštěva lázní horetně stoupla a tím také počet podaných procedur léčebných. Pro mimořádnou poptávku byly lázně otevřeny do konce října.

Celý rok 1947 byl v provozu mnohem rušnější roku 1946 a tak je správa lázní nucena otevřít již v měsících zimních veškeré budovy dole na Bečvě a sanatorium již koncem dubna 1947.

V tomto roce stouplo počet podaných procedur na číslo 108.000, tedy v historii lázní Teplic n/Beč. je to doposud nejvyšší podaný počet. Počet hostů činil v tomto roce 4.015 stálých s průměrnou léčebnou dobou 24 dní.

Z jara 1947 započato s instalací nového automatického telefonního zařízení na 100 stanic, s podnikovým rozhlasem se sluchátky u každého lůžka na poslouchání státního rozhlasu nebo přednášek pořádaných správou lázní nebo hudbou z gramof. desek. Montuje se také světelné signální zařízení ze všech lázeňských pokojů, kabin a pom. místností a signální zařízení světelné pro volání zaměstnanců tichou cestou.

Do konce května 1948 bude zařízeno elektroléčebné oddělení v nadstavbě otevřené verandy lázní, velká moderní laboratoř, strojní inhalace a basální metabolismus.

Byla pamatováno také na rozšíření lázeňského vodovodu novou nádrží na 500 m³ vody a rozšířena čistící stanice láz. splašků. Je zadána stavba nové centrální kotelny a strojovny pro lázně a vodoléčebný ústav u sanatoria na Zbrašově nákladem asi 20 mil. korun. Při všem je pamatováno také na parkovou úpravu lázní a stavbu řádných cest a pěšin. Osvětlení lázní rozšířeno o venkovních 56 stojanových lamp.

O zdraví lázeňských hostů pečeje 6 lázeňských lékařů s příslušným počtem školených zaměstnanců, kteří mají k výkonu své zodpovědné služby mnoho dobrých a nejmodernějších přístrojů a zařízení.

Doufám, že na tom, co jsem svrchu uvedl neutrne vývoj lázní Teplic n/Beč., jedna z perel pro zdraví nejširších vrstev našeho dobrého lidu, hlavně, najdou-li, jak tomu bylo až doposud, i v budoucnu pochopení na všech stranách.

Ceská grafická Unie a. s., Praha II., Svobodova 1, vydala:

V knihovně Nové obzory, vydalo nakladatelství Česká grafická «Unie», jako svazek 63., překrásnou obrázkovou knížku Vladimíra Fořta: *Bledulka — cibulka*. Je to radostná četba pro děti, jíž získají hodnotný poznatek o přírodě. Autor sleduje cíl, by děti se naučily milovat naši krásnou přírodu. Malířka Zdena Trnková, doplnila knihu mnoha pěknými a opravdu svěžími barevnými obrázky. — Stran 48, brož. 120 Kčs.

Nakladatelství Práce, Praha II., Václavské nám. č. 15, vydalo:

Na paměť únorových událostí. Jak reagovali zástupci československé kultury na historické únorové události, výstižně zachycuje pamětní spísek *Kultura lidu* (Práce, brož. 12 Kčs), v němž jsou otištěny projekty z manifestačního večera odborářských kulturních pracovníků, uspořádaného 16. března v Praze, ve velkém sále Lucerny.

Co je pravé, osvědčí se v ohni. To platí zejména o přátelství. V nakl. Práce vychází nyní knížka, která naše čtenáře výstižným způsobem seznámí s jedním z největších přátelství, jaké zná světová historie. O věrném přátelství Karla Marxe a Bedřicha Engelse, tak se nazývá knížka z pera J. Ullricha, v níž shledáme, že celý život autora Kapitálu a ostatních spisů, které postavily socialismus na vědeckou základnu. Knížka je za Kčs 20.—

Román v románu. Ve svých významných románových skladbách »Slepá ulička«, »Svědek«, »Černé světlo«, projevil se Václav Řezáč, jako vyspělý vypravěč a pronikavý psycholog, jenž má význačný smysl pro vidění pod povrchem skutečnosti a lidských činů. Nejlepším důkazem Řezáčových tvůrčích schopností je jeho román *Rozhraní*, který nyní vychází ve třetím vydání. (Práce, brož. 120 Kčs.) Je to jednak román o vzniku románu, jednak citlivý záznam niterného života dvou umělců, herce a spisovatele, kteří rozdílnými cestami dosahují stejněho cíle: uměleckého vyžití a tvůrčího uspokojení. Řezáčovo vypravěcké umění podmaňuje, jeho postavy žijí a jednají ze skutečných, odůvodněných pohnutek.

Vepřík Ferda Rochhousek, — Jan Kouba, autor románů »Ves nad vodami« a »Léta nás nezarmoutí«, je jedním z našich nadějných spisovatelů humoristických. Nový důkaz jeho vzácného talentu přináší humoristicko-satirický román *I ta němá tvář...* (Práce, brož. 65 Kčs), odehrávající se za okupace. Autor odhaluje v románu ubohost a bezduchost nacismu, nad nímž vysoko stojí — i ta němá tvář — Vepřík Ferda Rochhousek, kolem něhož se pest्रý děj točí.

Duchařská komedie. Autor několika významných románů a literárně kritických studií, francouzský spisovatel Louis le Sidaner, je k nám uveden románem *Začátek konce*, který vydalo nakl. Práce, brož. 50 Kčs. »Zemfel jsem včera večer...«, tak začíná Sidanerův duchařský román, komponovaný s jemným, komorním humorem. A děj rozvíjí posmrtné zkušenosti mladého hudebníka Grippelota, který zemřel následkem nešťastné náhody. Grippelotův duch sleduje účinky své smrti mezi příbuznými, přáteli a hlavně mezi svými láskami. Prožívá s nimi znovu něžné chvíle, dokresluje si jejich charakterysty, poznává víc mělkostí a sobectví, než kdy tušil, objevuje však i velkou lásku a obdiv mladé ženy, o níž vůbec nevěděl... Duchařnost, jiskřivost a jemný humor, to vše vytváří ze Sidanerova románu příjemnou četbu pro chvíle odpočinku. Překlad je dílem H. Rybové.

Vincenc Socha, Lhotka p. Metylovice zašle vám i na ukázkou národnopisné scény: Zrušení roboty, Dožinky, Kácení máje, Pod májsem.

HÁDANKÁŘSKÝ KOUTEK

1. Číslovka.

Když přišlo 1234 . . . zvíře
mnoho 567 . . . vodní rostlina
náš mladý 1234567 . . . trestaly se ji, děti

2. Rozšírovačka.

3. Početní hádanka.

Tři hoši sbírali klasy do kytic. Nasbírali celkem 125 kytic. Kolik jich měl který, když první jich nasbíral dvakrát tolik co třetí a druhý o pět více než třetí?

4. Doplňovačka s tajenkou.

s	.	x	.	y	o žnich se nakládají na vůz
.	x	o	x	.	kupec prodává
s	.	x	.	a	nerost
.	x	a	x	.	rytíři měli na štítech
č	.	x	.	i	víc než tři a méně než pět.

(Písmena hvězdičkou označená, dají dohromady název lidové slavnosti.)

5. Skrývačka.

Hofman delší je než já.
Je dusno před bouří.
Dones to do lavice.
Sekám latě.

6. Čtvercovka slabiková.

á	a	a	a	b	k
k	r	r	r	o	o
o	t	t	t	y	y

karty
sužovala sedláka
hudební nástroj

Rozluštění hádanek z 8. čísla: v máji, v ráji; jaterník, fialka, forsície, podběl, jaro; kočky, kočičky; svití, kvítí. — Odměněni byli: obecná škola v Radvanicích; Marta Šálková, Nový Jičín; Jan Ondruch ve Veselíčku.